

MAKSİM GORKİ

YAŞANMIŞ
HİKÂYELEER

Çeviri: ATAOL BEHRAMOĞLU

MAKSİM GORKİ
YAŞANMIŞ
HİKÂYELER

Can Klasik

Yaşanmış Hikâyeler, Maksim Gorki

Rusça aslından çeviren: Ataoğl Behramoğlu

© 1987, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1987

8. basım: Aralık 2022, İstanbul

Bu kitabın 8. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Kapak uygulama: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çiftelhavuzlar Sk. No:16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-3947-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAđITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah., Eski Büyükdere Cad., İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

MAKSİM GORKİ
YAŞANMIŞ
HİKÂYESLER

ÖYKÜ

Rusça aslından çeviren

Ataol Behramoğlu

♥can

Maksim Gorki'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Çocukluğum, 2013

İnsanlar Arasında, 2014

Benim Üniversitelerim, 2014

Mujik, 2014

Bozguncu, 2015

Ana, 2018

MAKSİM GORKİ, 1868'de Rusya'da, Nijni Novgorod'da doğdu. Babasını 5 yaşında kaybetti, annesinin yeniden evlenmesi üzerine büyükbabasının yanına gönderildi. Ancak birkaç ay okula gidebildi; sekiz yaşından itibaren çeşitli işlerde çok ağır koşullarda çalışmaya başladı. Böylece Rus işçi sınıfının yaşamını çok yakından tanıdı. Gerçek adı olan Aleksey Maksimoviç Peşkov yerine Rusçada "acı" anlamına gelen Gorki soyadını aldı. İlk öyküsü Makar Çudra (1892) Tiflis'te çalıştığı dönemde yayımlandı. Dergilerde yayımlanan ilk öykülerinin ardından, en iyi öykülerinden sayılan *Yirmi Altı Adam* ve *Bir Kız*'la (1899) birlikte ünü hızla yayıldı. İlk romanı *Foma*'yı (1899) *Üçler* (1900) izledi. *Ana* (1906) adlı romanını Rus devrimci hareketine adadı. 1902'de *Ayaktakımı Arasında* adlı ünlü oyununu yazdı. "Fırtına Kuşunun Türküsü" adlı şiiri, hem yayımlandığı derginin (*Jizn*) kapatılmasına hem de yazarın tutuklanmasına neden oldu; ancak dış ülkelerden gelen protestoların da etkisiyle Gorki salıverildi. 1905 Devrimi'nde önemli bir rol oynayan Gorki, 1906'da önce ABD'ye gitti; ardından İtalya'da yedi yıl siyasi sürgün olarak yaşadı. 1913'te ülkesine döndü, Rusya'nın Birinci Dünya Savaşı'na girmesine ve 1917'de Bolşeviklerin iktidara gelmesine karşı çıktı. Ancak 1919'dan sonra Lenin hükümetiyle işbirliği içine girdi. 1913-1923 yılları arasında başyapıtı sayılan *Çocukluğum*, *Ekmeğimi Kazanırken* ve *Benim Üniversitelerim*'den oluşan otobiyografik üçlemesini yayınladı. Devrim sonrası yaşadığı düş kırıklıklarından ötürü 1921-1928 yılları arasında İtalya'da kaldıktan sonra Stalin döneminde Sovyetler Birliği'ne döndü. 1934'te kurulan Sovyet Yazarlar

Birliği'nin ilk başkanı oldu. Toplumcu gerçekçilik olarak adlandırılan edebiyat yaklaşımının ortaya atılmasında katkıda bulundu. Son dönem yapıtlarının hemen hepsinde devrim öncesi yılları ele aldı. 1936'da kuşku bir ölümle Moskova'da hayata veda etti.

ATAOL BEHRAMOĞLU, 1942'de İstanbul'da doğdu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. 1965'ten başlayarak yayımladığı eserleriyle çağdaş şiirimizin önde gelen şairleri arasında yer aldı. Şiir kitaplarının yanı sıra anı ve gezi kitapları da yayımladı. Puşkin, Lermontov, Gorki, Çehov, Mayakovski, Vaptsarov başta olmak üzere çok sayıda Rus yazar ve şairinin yapıtlarını dilimize kazandırdı. 1992'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde göreve başladı. 2003'te doçent olan Behramoğlu, akademik kariyerini 2009'dan bu yana Beykent Üniversitesi'nde profesör olarak sürdürüyor. Behramoğlu, Asya-Afrika Yazarlar Birliği Lotus Ödülü'ne, (1981), PEN Yazarlar Derneđi "Dünya Şiir Günü Büyük Ödülü'ne", (2002) ve Puşkin Ödülü'ne (2008) değer görüldü.

İçindekiler

Makar Çudra	15
Yemelyan Pilyay	33
Çelkaş	49
Yol Arkadaşım	89
Bir Kere Sonbaharda	123
Konovalov	133
Boles	191
Malva	199
Bozkırda	263
Yirmi Altı Adam ve Bir Kız	279

Önsöz

Büyük Rus yazarı Maksim Gorki denilince akla, ünlü romanı *Ana*, birkaç ciltlik büyük destan romanı *Klim Samgin'in Yaşamı*, yine *Foma*, *Artamonovlar* vb. romanları; *Çocukluğum*, *Ekmeğimi Kazanırken*, *Benim Üniversitelerim* başlıklarını taşıyan özyaşamsal üçlüsü; *Dipte*, *Küçük Burjuvalar* vb. oyunları ve daha pek çok yapıtı gelir. Fakat bu yapıtlar arasında, "Eskizler ve Hikâyeler" başlığı altında 1898 yılında iki cilt olarak yayımlanan ilk hikâyeleri, denebilir ki yazarına en büyük ünü ve saygınlığı sağlayan yapıtları olmuştur.

Özyaşamsal üçlünün ilk kitabı *Çocukluğum* şu ünlü satırlarla son bulur:

Annemin toprağa verilışinden birkaç gün sonra dedem,
"Eh Aleksey," dedi. "Madalya değilsin ki seni boynumda taşıyayım. Git, ekmeğini kazan."

Ben de ekmeğimi kazanmaya gittim.

Bu ekmek kazanma savaşını sürecinde genç Maksim Gorki'nin (yazarlık öncesi adıyla Aleksey Maksimoviç Peşkov) gördükleri, yaşadıkları ve bunların sonucunda *Yaşanmış Hikâyeler* başlığı altında toplayarak yayımladığı hikâyeleri Rus ve dünya edebiyatına büyük, özgün, benzersiz bir yazar kazandırdı.

Ekmeęini kazanmaya çıktığında 8 yaşındaydı (doğumu 1868). Annesinden çok daha önceki yıllarda yitirdiği babası marangozdu. Annesiyle birlikte yanına sığındıkları dedesi bir boya işliği işletmekteydi. Küçük Maksim Gorki, emekle kaza-

nılan bir yaşama yabancı değildi. Dükkânlarda çıraklık, bir gemide aşçı yamaklığı yaptı. Çalıştığı geminin aşçısı, o dönem (devrim öncesi) Rusyası'nda çok sık karşılaşılan çok okumuş emekçilerdendi. Maksim Gorki'nin okuma tutkunluğu böylece başladı. Eline ne geçerse yutarcasına okuyordu. Bir ara Kazan Üniversitesi'ne girmeyi denediysen de, olumlu bir sonuç elde edemedi. Canına kıymaya kalkışmasına yol açacak kadar büyük yoksunluklar içinde hamallık, fırınlarda yamaklık yaptı. 1892 yılında bir taşra dergisinde yayımladığı hikâyesi *Makar Çudra'yı*, "acı" anlamına gelen *Gorki* takma adıyla imzalaması bu acılı yaşamın bir sonucu olmuştur. *Makar Çudra'yı*, 1895 yılından sonra başkent dergilerinde yayımlanmaya başlayan hikâyeleri izledi. 1898 yılında "Eskizler ve Hikâyeler" başlığı altında yayınlanan bu hikâyeler, ilkin Rusya'da, sonra bütün dünyada büyük bir ilgi uyandırdı. Yazarına dünya ölçüsünde ün sağladı.

Gorki'nin *Yaşanmış Hikâyeler* başlığı altında sunduğumuz bu ürünleri, halk insanların yaşamından çıkarılmış gerçekçi hikâyelerdir. Bunlarda, devrim öncesi yıllarda Rus toplumunun içinde bulunduğu yoksulluk ve acımasızlık ortamı büyük bir güçle yansıtılmıştır. Fakat Gorki'nin bu yapıtlarının asıl seçkin özelliği, onlarda yansıyan insan sevgisi ve özgürlük tutkusudur. "Konovalov", "Çelkaş", "Yemelyan Pilyay", "Malva" vb. hikâyelerin kahramanları, toplum dışına itilmiş kimseler, serserilerdir. Yürekleri sonsuz bir özgürlük duygusu ve yaşam sevgisiyle, insanlara acıma ve sevgiyle dolu, yitik kişilerdir. Bu insanların yitip gitmesine neden olan acımasız toplumsal koşullar, gerek kendilerinin konu edildiği hikâyelerde, gerek "Bir Kere Sonbaharda", "Boles", "Bozkırda", "Yirmi Altı Adam ve Bir Kız" vb. başlıklarını taşıyan hikâyelerinde büyük bir yazarlık gücü, yürek burkan bir insan sevgisiyle anlatılır. "Konovalov" hikâyesinin unutulmaz kahramanı, mutsuzluğunun toplumsal koşullardan değil kendi bireysel eksikliklerinden ileri geldiğinde ne kadar direnirse dirensin, genç yazar, toplumsal koşulların bu işte nasıl başlıca etken olduğunu çok iyi bilmekte ve göstermektedir... "Malva", "Çelkaş" vb. hikâyelerde köylülüğün küçük burjuva edilgen yapısına yöneltlen eleştiriler, genç Gorki'nin narodnik hareket içinde giriştiği devrimci çalışmalarında edindiği acı gözlemler ve deneylerin sonucudur...

Yaşanmış Hikâyeler'de Maksim Gorki, gerçekçi ve romantik edebiyat öğelerinin seçkin bir bileşimini yaratmıştır. "Makar Çudra", "Kocakarı İzergil", "Şahinin Türküsü" gibi hikâyelerde, söylence (efsane), masal ve folklor öğeleri, seçkin bir edebiyat düzeyine yükseltilmiştir. Yer yer bireysel başkaldırı özellikleri de taşısa, tümüyle bu hikâyeler halkın yaşam ve özgürlük tutkusunun simgesi olmuştur.

ATAOL BEHRAMOĞLU

MAKAR ÇUDRA

Kıyıya çarpan dalgaların şırıltısından ve kıyı fundalıklarının hışırtısından doğan düşündürücü ezgiyi bozkıra yayarak nemli soğuk bir rüzgâr esiyordu denizden. Kimi zaman hızlanarak taşıyıp getirdiği buruşuk, sarı yaprakları ateşe fırlatıyor; çevremizi kuşatan sonbahar gecesinin sisi titriyor ve ürkerek geriye çekilip bir an için, solda sınırsız bozkırı, sağda sonsuz denizi, tam karşımda da elli adım ötemize konmuş olan obasının atlarını bekleyen yaşlı Çingene Makar Çudra'nın görüntüsünü açığa çıkarıyordu.

Yaşlı Çingene, yakası açık gocuğunun çıplak bıraktığı kılı göğsüne acımasızca çarpan soğuk rüzgâr dalgalarına aldırış etmeden; yüzü bana dönük, güzel, güçlü bir tavırla yarı uzanmış, kocaman çubuğunu düzenle çekiyor, ağzından ve burnundan koyu duman yığınları salıyor; başımın üzerinden bozkırın ölüm sessizliği içindeki karanlığında bir yerlere gözlerini dikmiş, ara vermeden ve rüzgârın keskin vuruşlarından korunmak için herhangi bir harekette bulunmadan, benimle sohbet ediyordu:

“Demek geziyorsun böyle? Çok güzel! Kendine şanlı bir kader seçmişsin şahinim! Zaten gerekli olan da budur. Gezip göreceksin, hayatın tadını çıkaracak, sonra da yatıp öleceksin... Gerisine kulak asma!”

Onun bu görüşüne karşı ileri sürdüğüm düşünceleri kuşkuyla dinleyerek, “Hayat ha? Başka insanlar ha?” diye sürdürdü sözlerini. “Hele hele! Sana ne bunlardan? Senin kendi hayatın yok mu? Başka insanlar sensiz yaşıyorlar ve sensiz yaşayacaklar. Yoksa birilerine gerekli olduğunu mu sanıyorsun? Sen ne ekmeksin ne de değnek, kimsenin sana gereksinimi yok.

Öğrenmek ve öğretmek ha? İnsanlara nasıl mutlu olacaklarını öğretebilir misin bakalım? Hayır şahinim, öğretemezsin. Saçını sakalını ağart da, öğretmek sözünü sonra al ağzına. Ne öğretebileceğini sanıyorsun? Herkes kendisine gerekli olan şeyi biliyor. Akıllı olanlar her şeyi elde eder, aptalların elineyse zırnık bile geçmez, herkes öğrenmesi gerekli olan şeyi kendi kendine öğrenir...

Çok gülünç varlıklar şu senin insanların. İç içe girmiş, birbirlerini eziyorlar. Oysa, bak, dünya ne kadar geniş. –Eliyle bozkırı gösterdi– Herkes çalışıyor. Niçin? Kimin yararına? Kimse bilmiyor. Çift süren bir insan gördüğüm zaman, gücünü ter damlaları halinde toprağa akıttığını, sonra da aynı toprağın altında çürüyeceğini düşünürüm. Zavallı adam! Ondan hiçbir iz kalmayacak geriye. Dünyayı tarlasından ibaret sanarak, doğduğunda ki gibi boş bir kafayla ölüp gidecek.

Peki, niçin doğdu bu adam? Toprağı kurcalamak ve kendisine bir mezar bile kazamadan ölmek için... Özgürlük denen şeyden haberi var mıdır? Bozkırın sonsuzluğu ona ne anlatır? Bu dalga dalga yayılan ezgi onun yüreğine de sevinç salar mı? Hayır! O bir köle olarak doğdu ve bütün hayatınca köle olarak yaşadı; hepsi bu. Ne gelir elinden? Eğer biraz akıllanırsa, kendini asmaktan başka hiçbir şey...

Beri bak, şu gözlerimin elli sekiz yıldır gördüklerini oturup kâğıda dökecek olsam, senin o torban gibi bin tanesi almaz. Haydi, gitmediğim bir ülke adı söyle baka-

yım. Hiç yorulma, söyleyemezsin. Gördüğüm nice ülkelerin adını bile işitmemişindir sen.

İşte hayat diye ben böylesine derim. Durmadan gideceksin. Ne varsa bundadır. Bir yerde uzun süre kalma. Niye kalasın ki? Geceyle gündüz nasıl birbirlerini kovalayarak dünyanın çevresinde dolaşıyorsa, sen de hayattan soğumamak istiyorsan düşüncelerini onun üzerinde toplamaktan kaçın. Hayat üzerine düşünmeye başladın mı, bil ki soğursun ondan... Her zaman böyle olur bu. Zamanında benim başıma da geldi. Hele hele! Benim başıma da geldi şahinim.

Galiçya'da hapishanedeydim. Can sıkıntısından, 'Ben niçin yaşıyorum?' diye düşünmeye başladım. Hapishane çok sıkıcıdır şahinim, of, öyle sıkıcıdır ki! Aldı mı beni bir keder... Pencereden tarlalara bakarken yüreğimi bir keder alıp başladı mı sıkıma kıskaçlarıyla... Niçin yaşadığını kim söyleyebilir? Hiç kimse söyleyemez şahinim! Kendine bu soruyu sormanın da gereği yoktur. Yaşamaya bak, gerisine kulak asma. Gez, dolaş, çevrende olup bitenleri gözle, hiçbir zaman kedere kapılmazsın. Ben o zaman az kalsın kuşağımla kendimi asıyordum. Ya!..

Adamın biriyle konuşuyordum. Sizin Ruslardan sert bir adam. Ona kalırsa gönlünün dilediği gibi değil de, Tanrı'nın buyurduğu gibi yaşamalımış. Tanrı'ya yakarırsan, dilediğin her şeyi verirmiş sana. Oysa kendisi delik deşik, yırtık pırtık giysiler içindeydi. Dedim ki, 'Sana yeni giysiler vermesi için Tanrı'ya yakarsana!' Kızdı, sövüp sayarak kovdu beni. Oysa az önce insanları bağışlamak, sevmek gerektiğinden söz ediyordu. Eğer sözlerim ona dokunduyorsa, beni bağışlasaydı ya. Al işte sana öğretmen! Başkalarına az yemek gerektiğini öğretir, kendileri günde on öğün tıknırlar.

Ateşe tükürdü, çubuğunu yeniden doldurarak sustu. Rüzgâr hazin ve kısık bir uğultuyla esiyordu. Karan-

lıkta atlar kişniyor, tatlı, tutkulu bir Ukrayna şarkısı akıp geliyordu obadan, Makar'ın dilber kızı Nonka'ydı söyleyen şarkıyı. Onun göğüsten gelen gür sesini tanıyordum artık. "Merhaba," derken ya da şarkı söylerken, yani her zaman bir tuhaf, hoşnutsuz, tiz bir çınlayışı vardı bu sesin. Esmer, donuk yüzünde bir çarıçenin gururu okunur; gölgeli, koyu kahverengi gözleri karşı konulamaz güzelliğinin bilinciyle, öteki insanlara karşı horgörüyle parlardı.

Makar, çubuğunu uzattı, "Çek," dedi. "Kız güzel söylüyor değil mi? Hele hele! İster miydin böyle bir dilber sevdalansın sana? İstemezdin ha? Aferin! Kızlara inanma, uzak dur onlardan. Aman aklından çıkarma bunu. Bir kızla öpüşmek tütün içmekten daha hoştur elbette. Ama onu bir kere öptün mü, özgürlüğü yüreginden sil artık. Seni öyle görünmez bağlarla kendine bağlar ki, bir daha koparamazsın. Bütün benliğini yitirirsin. Evet! Kendini kızlardan korumalısın! Öyle de yalancılardır ki! Seni dünyada her şeyden daha çok sevdiğini söyler ya, toplu iğne ucuyla şöyle bir dokun bakalım; dünyayı başına yıkar gerçekten! Bilirim ben onları! He hey! Öyle bir bilirim ki! İster misin gerçek bir olay anlatayım sana şahinim? Sen de aklından çıkarma onu. Aklından çıkarmadığın sürece de, kuş gibi özgür olursun.

Zobar adında genç bir Çingene delikanlısı yaşardı bir zamanlar, Loyko Zobar. Tüm Macaristan, Çek ülkeleri, Slovenya, uzun sözün kıtası, şu denizin çevresinde yaşayan kim varsa tanırdı onu; öyle yiğit bir delikanlıydı işte! O ülkelerde hangi köye gidersen git, Loyko'yu öldürmeye yeminli birkaç adama rastlardın. Fakat o yine de yaşayıp giderdi. Eğer hoşuna giden bir at görmüşse, sen o atın bekçiliği için bir alay asker gönder istersen, fark etmez. Zobar mutlaka boy gösterirdi o atın üstünde! He hey! Sanki kimseden korkusu mu vardı onun? Şeytan olanca takım taklavatıyla karşısına çıksa, diyelim

ki bıçağını çekmeye fırsat bulamadı, herhalde küfrü basar, şeytanların suratlarının ortasına yapıştırırdı tekmeyle. Evet, tam tamına böyle olurdu işte!

Onu tanımayan ya da hikâyelerini işitmeyen Çingene obası yoktu. Akli fikri atlardaydı Loyko Zobar'ın. Ama çok uzun sürmezdi hevesi. Biraz bindikten sonra hayvanı satar, parayı da sağa sola saçardı. Kimseden gizlisi saklısı yoktu. Eğer sana gerekliyse, git yüreğini iste. Kendi eliyle koparı verirdi. Yeter ki sen hoşnut ol! İşte böyle bir delikanlıydı o, şahinim!

Bizim oba o sıralarda, bundan on yıl kadar önce, Bukovina taraflarında göçteydi. Bir gün, –bir ilkbahar gecesi– ben, Kossuth'la¹ savaşmış asker Danilo, yaşlı Nur, Danilo'nun kızı Radda ve tüm oba halkı bir arada oturuyorduk.

Benim Nonka'yı biliyorsun değil mi? Çariçe gibi kızdır! Ama Radda'nın yanında o bir hiçtir, sözü bile edilmez! Radda'nın güzelliğini sözcüklerle anlatamazsın. Bu güzelliği belki bir keman dile getirebilirdi. Ama o kemani çalmaya da adam gerek...

Çok yiğidin yüreğini kuruttu bu Radda, ohoo, pek çok yiğidin. Moravya'da, saçları perçemli yaşlı bir derebeyi taş kesildi onu görünce! Atının üzerinde sıtmaya tutulmuş gibi titreye titreye bakakaldı. Çok yakışıklı bir adamdı. Şeytan, bayramlıklarını giyinse o kadar yakışıklı olabilirdi ancak. Kaftanı altın sırmalarla kaplıydı. Böğründeki kılıç şimşek gibi parlıyor, atı eşiniyor, kılıcını baştan başa kaplayan değerli taşlar ışıltılı ışıltılı ışıltıyordu. Şapkasına da gök parçası gibi mavi bir kadife takılıydı... Böyle sine görkemli bir derebeyiydi işte! Radda'ya baktı baktı da, 'Hey, kız!' dedi. 'Bir öpücük ver, bir kese altın al!'

1. Lajos Kossuth (1802-1894). Macaristan'ın bağımsızlık mücadelesine önderlik eden siyaset adamı.

Radda arkasını dönüverdi.

'Eğer incittiysem bağışla beni, hiç değilse tatlı bakışını esirgeme...'

Yaşlı derebeyi o saat yelkenleri suya indirmişti. Kuşağından bir kese altın çıkarıp Radda'nın ayaklarının dibine fırlattı. Kocaman bir altın kesesiydi bu kardeş! Fakat kız, sanki kazara çarpıyormuş gibi, keseyi ayağının ucuyla çamura itivermesin mi! Haydi bakalım!..

Derebeyi, 'Alacağın olsun kız!' diye ah etti, atını kamçıladı, bir toz bulutu içinde gözden yitip gitti.

Ertesi gün yeniden çıkıp geldi. Obaya doğru gök gürültüsü gibi bir sesle, 'Kimdir o kızın babası?' diye gürledi.

Danilo çıktı.

'Kızını bana sat, ne istersen vereyim!'

Danilo ona şöyle dedi:

'Domuzlarından vicdanlarına kadar her şeylerini satsa satsa Leh beyleri satar. Ben Kossuth'la savaşmış adamım, ticaretten anlamam!'

Yaşlı derebeyi öfkeden kıpkırmızı kesildi, tam kılıcına davranmak üzereydi ki, bizimkilerden biri atın kulağına bir köz parçası değdirince hayvan, üzerindeki biniçiyle birlikte tozu dumana katıp gitti. Biz de toparlanıp yola koyulduk. Birinci gün geçti, ikinci gün baktık gelip yetişti seninki.

'Hey!' diye bağırdı. 'Tanrı'nın ve sizlerin karşısında, vicdanımın temiz olduğuna yemin ederim. Evlenmek istiyorum onunla. Her şeyimi sizinle paylaşmaya hazırım. Çok zengin bir adamım ben!'

Yalım yalım yanıyor, rüzgâra tutulmuş devedikeni gibi eyerin üzerinde sallanıyordu. Hepimiz bir kararsızlık içinde kaldık.

Danilo, 'Haydi bakalım kız! Konuş!' dedi.

Radda bize bakarak, 'Gönül rızasıyla karga yuvasına giren dişî kartal gördünüz mü siz?' diye sordu.

Danilo gülmeye başladı. Biz de onunla birlikte güldük.

‘Aferin kız! İştittin mi bey? Olmadı bu iş! Sen kendine bir güvercin ara en iyisi, o daha uysaldır.’

Yeniden yola koyulduk.

Derebeyi şapkasını başından alıp yere çaldı, atını öyle bir sürdü ki, yer yerinden oynadı sanırsın. İşte Radda böyle bir dilberdi şahinim!

Evet! Gecelerden bir gece oturmuş, bozkırdan dalga dalga yayılan ezgiyi dinliyorduk. Ne ezgidir o! Sanki karnımızı tutuşturuyor, bir yerlere çağırıyordu bizi. İçimizde öyle bir şey yapmak isteği uyanıyordu ki, artık yaşamının da gereği kalmayacaktı ondan sonra. Ya da yaşarsan tüm dünyanın çarı olarak yaşayacaktın, şahinim!

Ansızın karanlıklar içinde bir at belirdi. Üzerinde keman çalan bir adamla bize doğru yaklaştı. Adam ateşin yanında atını durdurdu, çalmayı bıraktı, gülerек bizden yana baktı.

Danilo sevinçle, ‘He hey!’ diye bağırdı. ‘Zobar, sen misin?’

‘Ta kendisi, Loyko Zobar!’

Bıyıkları neredeyse omuzlarına değiyor, saçlarının kıvrımlarıyla karışuyordu. Gözleri yıldızlar gibi pırıl pırıldı. Ya gülüşü, hey Tanrım, bir güneşti sanki! Atıyla birlikte sanki tek bir demir parçasından dövülmüştü. Ateşin kızılığı içinde kana batmış gibi duruyor, ak dişlerini göstererek gülümsüyordu. Eğer tek bir söz söylemesinden ya da şu dünyada benim de yaşadığımı fark etmesinden daha önce onu kendi özüm gibi sevmediysem gözüm kör olsun!

Dünyada böyle insanlar da vardır şahinim! Gözlerine bir kere bakar, ruhunu tutsak ederler. Sen de bundan utanç duymak şöyle dursun, övünç duyarsın. Olursan böyle bir adam ol işte. Böyle adamlar azdır dostum. Fakat iyi ki de azlar. Dünyada iyi şeyler çok olsaydı, nere-

den belli olurdu iyilikleri? Uzatmayalım! Hikâyemize dönelim.

Radda şöyle dedi:

‘Çok güzel çalıyorsun Loyko! Bu kadar güzel sesli kemanı kim yaptı sana?’

Loyko gülererek, ‘Kendim yaptım,’ diye karşılık verdi. ‘Hem de ağaçtan değil, çok sevdiğim bir kızın göğsünden yaptım onu. Tellerini de kızın yüreğinden kendi ellerimle söküp çıkardım. Keman hâlâ biraz yalan söylüyor ama yay kullanmakta ustayımdır ben!’

Kızların başını döndürüp onları kendimize bağlamak için sık sık başvurulan bir oyundur bu. Ama Loyko yanlış kapı çalmıştı bu kez.

Radda öte yana dönüp esneyerek, ‘Bir de Zobar’ın akıllı, becerikli bir adam olduğunu söylerlerdi,’ dedi. ‘Şu insanlar amma da yalancı oluyor!’

Sonra oradan uzaklaştı.

Loyko, gözleri parlayarak, ‘Vay! Çok keskin dişlerin varmış güzelim!’ diye bağırdı.

Atından indi, yanımıza gelerek, ‘Merhaba kardeşler!’ dedi. ‘İşte ben de aranızdayım!’

Danilo, ‘Hoş geldin, safalar getirdin şahinim!’ diye karşılık verdi.

Öpüştük, söyleştik, sonra yatmaya çekildik... Deliksiz bir uyku çektikten sonra, sabahleyin bir de baktık Zobar’ın kafası bir çaputla sarılı. Bu da nesi? Uyurken at tepmişmiş...

Breh breh breh! Tabii atın kim olduğunu anlayıp bıyık altından gülmeye başladık. Danilo da bizimle birlikte gülüyordu. Loyko, Radda’ya layık değil miydi sanki? Layıktı elbette! Fakat bir kız ne kadar güzel olursa olsun, ruhu sığ ve dardır. İstersen bir batman altın as boynuna, fark etmez, yine de yaranamazsın. Neyse, uzun sözün kıyası, işte böyle oldu şahinim!

İnsanlar Arasında, Ana, Çocukluğum, Ekmeğimi Kazanırken, Benim Üniversitelerim gibi yapıtlarıyla Rus edebiyatının en saygın yazarları arasında yer alan Maksim Gorki, 1890'larda daha yirmili yaşlarda yazdığı öyküleriyle olağanüstü bir başarı kazandı, ünü hızla yayıldı, neredeyse Tolstoy ve Çehov gibi yazarlarla bir tutuldu. Gorki'nin bu dönemdeki öyküleri 1898'de "Eskizler ve Hikâyeler" başlığı altında iki ciltte yayımlandı. Ataol Behramoğlu, bu eserden yaptığı bir seçkiyi *Yaşanmış Hikâyeler* başlığı altında topladı.

Yaşanmış Hikâyeler'de Gorki'nin, başta "Makar Çudra", "Çelkaş" ve "Yirmi Altı Adam ve Bir Kız" olmak üzere en iyi öyküleri yer alıyor. Gorki'nin Rusya'da ayaktakımını konu aldığı "serseri dönemi"ne ait bu öyküler insan sevgisi ve özgürlük tutkusuyla dolu.

#dünyaklasikleri #rusklasikleri #ayaktakımı #serseri #özgürlük
#insansevgisi #dışlanma

Kapak resmi İlya Repin

canayrintiari.com | f | B | w canayrintiari

Öykü

ISBN: 978-739-07-0797-7

9 789750 739477